نشر کارنامه

سازمان اسناد و کتابخانهٔ ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه : آرام، احمد، ۱۲۸۳-۱۳۷۷، مصاحبه‌شونده.
عنوان و نام پدیدآور : **یادگار عمر**: گفت‌وگوی پیروز سیار با احمد آرام.
مشخصات نشر : تهران: کارنامه، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۴۶۵ ص، مصور، نمونه؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س‌م.
فروست : **کارنامهٔ اندیشه و زندگی**؛ ۴.
شابک : ISBN 978-964-431-111-6
وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا.
یادداشت : کتاب حاضر نخستین‌بار با عنوان «گوهر عمر: گفت‌وگوی پیروز سیار با استاد احمد آرام» توسط نشر نی در سال ۱۳۸۱ منتشر شده است.
یادداشت : نمایه.
عنوان دیگر : گوهر عمر: گفت‌وگوی پیروز سیار با استاد احمد آرام.
موضوع : آرام، احمد، ۱۲۸۳-۱۳۷۷ــ مصاحبه‌ها.
موضوع : مشاهیر ــ ایران ــ مصاحبه.
موضوع : Celebrities—Iran—Interviews
شناسهٔ افزوده : سیار، پیروز، ۱۳۳۹- ، مصاحبه‌گر.
رده‌بندی کنگره : CT ۱۸۸۸
رده‌بندی دیویی : ۹۲۰/۰۵۵
شمارهٔ کتاب‌شناسی ملی : ۷۳۵۵۸۴۰

۴

کارنامهٔ اندیشه و زندگی

به یاد **محمد زهرایی**

۱۳۲۸-۱۳۹۲

بنیان‌گذار نشر کارنامه

یادگار عمر

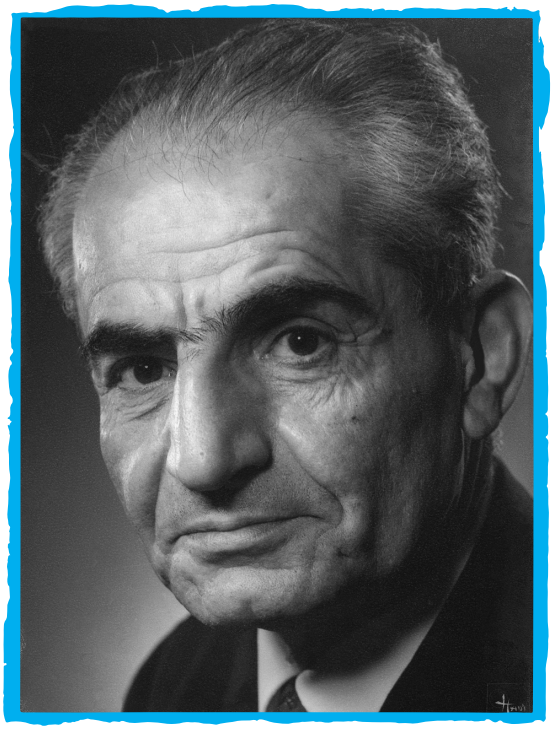

حافظ سخن بگوی که بر صفحهٔ جهان
این نقش مانَد از قلمت یادگارِ عمر

یادگار عمر

گفت‌وگوی

پیروز سیار با احمد آرام

تهران، ۱۴۰۱

یادگار عمر

گفت‌وگوی پیروز سیار با احمد آرام

آماده‌سازی کارگاه نشرکارنامه

واحد ویرایش مجید رنجبر و مریم مهری

حروف‌چینی و صفحه‌آرایی زهره جعفرپور، شهلا شمس و عادل قشقایی

طراحی جلد و آماده‌سازی تصاویر 12 استودیو دوازده و دوازده

عسل کاوسی، رامین امین و پریسا وهابی

عکس صفحهٔ ۶ هادی شفائیه

مدیر هنری و ناظر مسئول ماهور زهرایی

ناظر چاپ محسن حقیقی

لیتوگرافی فرایند گویا

چاپ ابیانه

صحافی معین

چاپ اول، ۱۳۹۹

چاپ دوم، ۱۴۰۱ ۱۱۰۰ نسخه

همهٔ حقوق چاپ و نشر این اثر انحصاراً برای نشرکارنامه محفوظ است.

هرگونه استفاده از کتاب‌آرایی و عناصر آرایشی این کتاب اکیداً ممنوع است، همچنین هر نوع استفادهٔ تجاری از این اثر یا تکثیر آن به هرصورت (چاپ، فتوکپی، کتاب صوتی و الکترونیک و نشر در فضای مجازی)، کلاً و جزئاً، ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

مراکز پخش و فروش:

پخش کارنامه، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، شمارهٔ ۱۳۵، تلفن: ۲۶۱۱۷۹۸۵، ۲۶۱۱۷۹۸۶ و ۰۹۱۲۶۴۳۹۱۵۱

فروشگاه بزرگ شهرکتاب نیاوران با همکاری نشرکارنامه، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، شمارهٔ ۱۳۷

تلفن: ۲۲۲۸۵۹۶۹ • فکس: ۲۲۸۰۸۱۹۲

نشرکارنامه: خیابان کریم‌خان زند، تقاطع میرزای شیرازی، شمارهٔ ۱۱۱، واحد یک، تهران: ۱۵۹۷۹۸۵۷۳۱، تلفن: ۸۸۹۰۴۰۸۳

فهرست

یادداشت چاپ جدید ۱۱

سایه‌روشن یک زندگی ۱۳
کتاب‌شناسی احمد آرام ۲۹

کالسکه آتشی ۳۵
درس و مشق ۴۹
نخستین آثار ۶۹
آغاز معلمی و سفر اصفهان ۹۷
مدرسهٔ فلاحت کرج ۱۰۹
سفر شیراز ۱۱۷
سفر دوم به شیراز و اصفهان ۱۴۳
کفالت فرهنگ فارس ۱۷۱
بازگشت به تهران ۱۹۷
یوسف‌آباد و قنات مستوفی ۲۱۵
مأموریت به عراق و سوریه ۲۲۳
انتشارات فرانکلین ۲۴۷

غلامحسین مصاحِب و دایرةالمعارف فارسی ۲۵۷
پیچ و خم ترجمه ۳۰۵
پست و بلند ویرایش ۳۶۷

پیوست اول: ملاحظات مربوط به کتاب علم در اسلام ۳۹۱
پیوست دوم: احمد آرام یک فرهنگی انقلابی ۴۴۹

نمایه ۴۵۷

یادداشت چاپ جدید

یکی از اتفاقات فرخندهٔ زندگی نگارندهٔ این سطور همنشینی طولانی با استاد احمد آرام بود که به برکت آن با بسیاری از وقایع مهم فرهنگی یک سدهٔ اخیر ایران آشنا شد. شاید برای جوانان دوران ما تصور این واقعیت دشوار باشد که ۹۵ سال پیش، در نخستین سال‌های قرنی که ما به آخرین سال آن نزدیک می‌شویم، یک جوان بیست‌و چهار ساله که از توانایی‌های ذهنی فوق‌العاده‌ای بهره‌مند بود و به عشق معلم شدن، مدرسهٔ طب را در آخرین سال آن رها کرده و به تدریس در مدارس تهران و سایر شهرهای ایران روی آورده بود، با همکاری دو دوست خود نخستین کتاب‌های درسی فیزیک، شیمی و هیئت را به زبان فارسی تألیف کرد و آن‌ها را با روش چاپ سنگی به چاپ رساند؛ در زمانی که نه مدارس زیادی در سراسر ایران تأسیس شده بود، نه کتاب‌های درسی در دسترس محصلان قرار گرفته بود، نه امکانات چاپ و نشر به صورت امروزی وارد ایران شده بود، و نه واژگان تثبیت‌شده‌ای برای بیان مسائل علمی در زبان فارسی رواج یافته بود.

از آن زمان به بعد، احمد آرام در طول عمر دراز خود حدود ۱۱۰ اثر را در رشته‌های مختلف علمی از سه زبان انگلیسی، فرانسه و عربی به فارسی ترجمه کرد. به برکت ترجمه‌های او بسیاری از فارسی‌زبانان به مطالعهٔ آثار دانشمندان بزرگی چون جرج سارتون، ویل دورانت، آلبرت اینشتین، ژرژ گاموف، ماکس پلانک، اروین شرودینگر، کارلو آلفونسو نَلّینو، توشیهیکو ایزوتسو و بسیاری

از مؤلفان دیگر پرداختند و برای نخستین بار با آثار غیرفارسی محققانی چون سید حسین نصر و سید حسن تقی‌زاده آشنا شدند. تصحیح کیمیای سعادت امام محمد غزالی و ترجمهٔ تحدید نهایات الاماکن لتصحیح مسافات المساکن ابوریحان بیرونی از دیگر آثار اوست. کارنامهٔ فرهنگی احمد آرام بسیار پُربرگ و بار است و توفیقی که در ترجمهٔ آثار ارزشمند علمی نصیب او شد، بسیار استثنایی و شاید منحصربه‌فرد بوده است.

این کتاب حاصل گفت‌وگویی طولانی است که به پیشنهاد نگارنده از اواسط سال ۱۳۶۹ آغاز شد و در اوایل سال ۱۳۷۰ به پایان رسید. حیف بود که این گزارش ارزندهٔ فرهنگی ثبت نشود و به مرور زمان غبار فراموشی بر آن بنشیند. چاپ اول این اثر در سال ۱۳۸۱ به اهتمام نشر نی انتشار یافت و با استقبال اهل فرهنگ مواجه شد. خوانندگان این کتاب، ضمن آشنایی با آثار و زندگی احمد آرام، اطلاعات موثقی دربارهٔ گوشه‌های ناشناخته‌ای از جریانات فرهنگی یک سدهٔ اخیر ایران پیدا کردند.

اکنون به اهتمام دوست عزیز و هنرمند ماهور زهرایی این کتاب با آرایش جدید در مجموعهٔ آثار نشر کارنامه به چاپ می‌رسد که پیش از این دو کتاب خاطرات محمد قاضی و گفت‌وگو با نجف دریابندری در آن انتشار یافته است. امیدوارم کتاب‌دوستان و به‌ویژه نسل جوان، ضمن مطالعهٔ این اثر، با تکاپوی فرهنگیِ انسانی فرهیخته در جهت اعتلای فرهنگی سرزمین خود هرچه بیش‌تر آشنا شوند و از آن نکته‌ها بیاموزند.

۱۰ دی ۱۳۹۸ ـــــ پیروز سیار